

**ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY MAZOWIECKIEGO**

z dnia 9 listopada 2017 r.

w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się dotychczasową nazwę ulicy położonej w m. st. Warszawie ze Związku Walki Młodych na Andrzeja Romockiego „Morro”.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Prezydentowi m.st. Warszawy.

§ 3. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1389).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Rada m.st. Warszawy nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy ulicy Związku Walki Młodych. Wojewoda zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1. Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia IPN wpłynęła do

organu nadzoru w dniu 9 listopada 2017 r. (pismo z dnia 9 listopada 2017 r. znak: BUW-940-229(2)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa Związek Walki Młodych wypełnia normę art. 1 ustawy.

Nazwa Związek Walki Młodych (ZWM) oznacza funkcjonującą pod tą nazwą w latach 1943-1948, następnie przemianowaną na Związek Młodzieży Polskiej (ZMP) i działający w nowej formie w latach 1948-1957, stalinowską organizację młodzieżową, przybudówkę partii komunistycznej (PPR-PZPR) uczestniczącą w budowie systemu komunistycznego terroru w Polsce, biorącą czynny udział w prowadzeniu kampanii indoktrynacji młodzieży oraz w stosowaniu politycznych represji w latach 40. i 50.

Powstanie Związku Walki Młodych PPR ogłosił w lipcu 1943 r. W rzeczywistości struktury ZWM, jako organizacji skupiającej większą ilość członków, utworzone zostały dopiero po zajęciu centralnej Polski przez Armię Czerwoną. W latach okupacji niemieckiej ZWM był przede wszystkim formułą propagandową – w gruncie rzeczy nieformalną i nieliczną grupką redagującą od lutego 1943 r. pismo konspiracyjne „Walka Młodych”, działającą tylko teoretycznie jako struktura ogólnopolska, w rzeczywistości nie wykraczającą zasięgiem poza Warszawę i okolice. Za członków ZWM uznawano młodych członków bojówek i oddziałów PPR – Gwardii Ludowej i Armii Ludowej. Część z nich dopiero po zajęciu Polski przez Armię Czerwoną ex-post uznawano także za członków ZWM.

Przyjmowano, że na czele ZWM formalnie stała Hanna Szapiro (ps. „Hanka”), po 1945 r. znana powszechnie jako Hanka Sawicka (1917-1943) – przede wszystkim dlatego, że była z ramienia PPR odpowiedzialna za redakcję „Walki Młodych”. Szapiro zginęła w strzelaninie w marcu 1943 r. Jej następcą został formalnie kolejny redaktor naczelny pisma Jan Krasicki ps. „Kazik” (1919-1943) - doświadczony działacz sowieckiego Komunistycznego Związku Młodzieży - Komsomołu (w 1941 r. był II Sekretarzem Lwowskiego Komitetu Miejskiego Komsomołu), po szkoleniach dywersyjnych przerzucony z ZSRS do Polski w 1942 r. Wsławiony bezpośrednim wykonaniem partyjnego wyroku śmierci na dowódcy Gwardii Ludowej Bolesławie Mołojcu. Zginął w strzelaninie podczas próby aresztowania we wrześniu 1943 r. Kolejną przewodniczącą ZWM została Zofia Jaworska.

Po zajęciu Polski przez Armię Czerwoną ZWM stał się organizacją masową. Podobnie jak jego późniejszy następca ZMP, był organizacją w pełni realizującą priorytety sowieckiej racji stanu – jej podporządkował swoją taktykę propagandową i realizowane akcje, w tym akcje zbrojne.

Aktywnie Związek włączył się w budowę stalinowskiego systemu komunistycznego. Uczestniczył w PPR-owskich akcjach propagandowych i zbrojnych walkach przeciw oporowi społeczeństwa i przeciw podziemiu niepodległościowemu. Był także narzędziem terroru i represji – jego członkowie w ramach bojówek komunistycznych uczestniczyli m.in. w napadach na chłopów w związku z przymusowym ściąganiem kontyngentów. Stali się także kadrami zasilającymi aparat bezpieczeństwa i administracji nowej władzy. Ponad 20 tys. „zetwuemowców” należało do wspierającej organy represji Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej. Przewodniczącymi ZWM w tym czasie byli: Jerzy Morawski, Ryszard Kalinowski, Aleksander Kowalski i Janusz Zarzycki.

W 1948 r. na fali stalinowskiego ujednoczenia organizacyjnych form życia społecznego wchłonął inne, działające jeszcze organizacje młodzieżowe: Organizację Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego, Związek Młodzieży Wiejskiej RP „Wici” i Związek Młodzieży Demokratycznej. W ten sposób ZWM formalnie został przekształcony w Związek Młodzieży Polskiej (ZMP).

ZMP miał być w sensie dosłownym polskim odpowiednikiem sowieckiego Komsomółu. Działał w pełni pod kierownictwem PZPR, stając się tubą propagandy komunistycznej wśród młodzieży oraz narzędziem jej ideologicznej indoktrynacji. ZMP propagował wszystkie hasła stalinowskiej przebudowy świata: rozbudowę przemysłu, kolektywizację wsi, współzawodnictwo pracy. Realizował działania na rzecz dalszego upolitycznienia oświaty i wychowania. Młodzież zmuszano do wstępowania do ZMP różnymi oficjalnymi i nieoficjalnymi środkami nacisku – również poprzez faktyczną dyskryminację osób, które odmówiły przynależności do ZMP.

ZMP, jako kontynuacja ZWM, był częścią politycznego systemu w stalinowskiej Polsce. Dlatego też na fali odwilży i przemian w kraju w 1956 r. faktycznie uległ rozkładowi. W styczniu 1957 r. został formalnie rozwiązany.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy z ulicy Związku Walki Młodych na ulicę Andrzeja Romockiego „Morro”.

Andrzej Romocki ps. Morro (1923 – 1944) działalność konspiracyjną rozpoczął od 1940 r. Od sierpnia tego roku działał w samokształceniowej podziemnej organizacji Pet (Przyszłość). Wczesną jesienią 1942 r. organizacja Pet weszła w skład Szarych Szeregów. Tam przewodził drużynie Sad 400 plutonu Południe Oddziału Specjalnego Jerzy. Po śmierci Zośki 1 września 1943 r. do życia powołany zostaje batalion Zośka, a Andrzej Romocki obejmuje w nim dowództwo I plutonu 2. kompanii Rudy, dowodzonej przez plut. pchor. Władysława Cieplaka Giewonta. Rozkazem z grudnia 1943 r. Morro zostaje mianowany p.o. dowódcy 2. kompanii. Odznaczony Krzyżem Walecznych (dwukrotnie), Srebrnym Krzyżem Orderu Virtuti Militari (V klasy). Poległ w czasie Powstania Warszawskiego. Ekshumowany przez towarzyszy broni i matkę jesienią 1945 r., pochowany został w kwaterze batalionu Zośka na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie

ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. Termin wejścia w życie zarządzenia, ze względu na ważny interes państwa i przytoczoną wyżej argumentację, dotyczącą podstawowych założeń ustawy, oraz z uwagi na beczynność Miasta w zakresie zmiany nazwy, czyni zadość zasadom demokratycznego państwa prawnego, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523).

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), pouczam, że na zarządzenie zastępcze Miastu przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem organu, który skarżone zarządzenie wydał.

WOJEWÓDZA MAZOWIECKI

Zdzisław Szipera